

Uråldrig nationalsport lever än

Buzkashi – Afghanistans svar på amerikansk fotboll

Text: Anayatullah Alami

Översättning: Natasha Brieger

Bild: Börje Almqvist

Buzkashi är Afghanistans nationalsport och betyder något i stil med "släpa get". Spelet går ut på att ett antal ryttare tävlar om att fånga ett get- eller buffelkadaver som sedan släpas runt en spelplan (*daira-e-Halal*). Målet är att lyckas dra kadavret in i en cirkel som heter *kbat*. Två lag får poäng beroende på hur många gånger de lyckas med detta och det lag som samlar ihop flest poäng vinner, alltså ungefär som amerikansk fotboll, men ändå inte.

Buzkashi uppfanns i Centralasien för flera tusen år sedan, när människor började tämja hästar. Födelseorten sägs vara gränslandet mellan Afghanistan och Tadjikistan, men sporten utvecklades framför allt i Afghanistan. På den tiden var det vanligt att brottare, så kallade *pahlawaan* eller *chapandazs*, jagade vilda getter på hästryggen. Det fanns

en stark tradition av hästuppfödning, ridning och tävlingar. Hästar användes också i strider mellan olika grupper. I krigen mot Alexander den Store var det till exempel vanligt att starka män på hästrygg anföll militärläger nattetid och kidnappade soldaterna.

Med rötterna i jakt och krig har buzkashi utvecklats till en sport som numera handlar om en uppvisning i styrka och teknik. Spelarna måste vara modiga, starka och skickliga ryttare. Även hästarna förbereds noga inför strapatserna. De bästa buzkashihästarna kommer från de bergiga provinserna i norr och sporten spelas framför allt i Badakshan, Takhar, Kunduz, Baghlan, Samangan, Balkh, Jozjan och Faryab (även om den sägs förekomma i cirka 14 av landets 34 provinser). I vissa fattiga delar används stora åsnor i stället för hästar.

Innan buzkashi officiellt utnämndes till Afghanistans nationalsport på 1950-

talet, efter att den Afghanska olympiska kommittén bildats, fanns det väldigt få regler i spelet. Då var det också en tävling mellan individuella ryttare hellre än lagsport. Ibland kunde flera hundra ryttare delta i tävlingar som varade i flera dagar, ofta i samband med bröllop, Eid eller andra helgdagar. Det var också vanligt att ryttare skadades och ibland dog under tävlingen.

Numera är spelet mycket mer reglerat. Det officiella antalet ryttare per lag är 12 och det ska inte finnas mer än två lag. Planen bör vara ca 300x350 meter och speltiden mellan 2-3 timmar. Get- eller buffelkadavren väger mellan 30-45 kilo. Djuren dödas dagen före tävlingen och läggs sedan i vatten så att de blir tyngre och skinnet mer töjbart.

Vanliga skador bland spelare är brutna hand- eller fotleder, men skullskador förekommer också. Reglerna har uppfunnits för att minska antalet skador och dödsfall i tävlingarna. Men i

Ett jagat villebråd. Ryttaren som fått fatt på kadavret jagas intensivt av sina motspelare.

Det krävs stora ytor för att spela Buzkashi.

själva verket spelas buzkashi oftast efter lokala regler ute i provinserna.

Tre grundregler som dock brukar gälla:

1. Det är förbjudet att rycka i kläderna på spelaren som håller i kadavret.
2. Ingen ryttare får hoppa över spelaren som håller i kadavret.
3. Kadavret får inte släpas utanför spelplanen.

Tävlingarna sponsras ofta av rika personer i provinserna, som också delar ut priser till vinnarna i form av traditionella kappor, mattor, hästar, kameler, guld eller vapen.

Trots spelets breda popularitet och status som nationalsport har Afghanistan inte vunnit några betydande segrar i regionala tävlingar. Under 2002 tävlade Afghanistan i en liknande sport

En ryttare och hans häst pustar ut efter en svettig match.

vid namn *Kokbaro* och kom femma bland de centralasiatiska länderna. Det afghanska landslaget deltog inte i buzkashispelen i Uzbekistan 2003, eftersom Salangtunneln snöade igen. ■

Fotnot: Buzkashi heter wazloba på pashtu.